

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR**

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2024/3-SON
ILLOVA TO'PLAM

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

A.Xojimamatov	
Globallashuv sharoitida musiqiy qadriyatlarning estetik ta'sirchanligining o'zgarib borishi va qadrsizlanishi jarayoni	442
B.S.Sobirov	
Aktyorlik faoliyatini shaklantirishda aktyorlik san'ati xususiyatlari	448
D.A.Yuldasheva	
Yangi O'zbekiston sharoitida madaniyat va san'at sohasi rivojining takomillashuvi	451
I.I.Qirg'izov	
Nomoddiy madaniy meros tarkibiga kirgan shashmaqom janiriga aksiologik munosabatning yuksalishi	455
I.T.Yuldashev	
Jamiyat ma'naviy yangilanishi jarayonida miniatyura san'atinig o'mni va ahamiyati	459
L.E.Tursunova	
Yangi O'zbekistonda yoshlar estetik madaniyatini milliy musiqa tarbiyasi asosida rivojlantirish vazifalari	462
M.Achilidiyeva	
O'zbek musiqa san'ati rivojining tarixiy takomil bosqichlari va yo'llari	468
N.X.Djalalova	
Musiqiy madaniyat-yoshlar estetik tafakkurini yuksaltirishda muhim omillardan biri sifatida ...	473
N.R.Mansurova	
Raqamli texnologiyalar vositasida talabalarda milliy musiqiy merosni asrashga doir bilimlarini rivojlantirishning texnologik asoslari	478
O.R.Soliyev	
Barokko davrida san'atning o'ziga xosligi	488
R.A.Orziboyev	
Milliy musiqamizga doir Markaziy Osiyo mutafakkirlarining asarlari tahlili	491
R.J.Soxibov	
Naqqoshlikda kompozitsiya va uning qo'llanilishi	495
A.B.Sulaymanova	
The importance of modern innovative pedagogical technologies in teaching engineering graphics	500
U.T.Isakov	
O'zbek xalqi musiqa madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan o'zaro aloqadorligi	503
Z.A.Boboyeva	
Yoshlarning badiiy tasavvuri va ijodkorlik qobiliyatlarini rivojlantirishda tasviri san'atning o'rni	508
J.Sh.Muydinov	
O'quvchilar ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishda musiqa mashg'ulotlarining ahamiyati	511
N.M.Madaminov	
Oliy ta'lim tizimida bo'lajak tasviri san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetentsiyasini rivojlantirishning ahamiyati	515
M.T.Yunusaliyev	
Akvarel texnikasida noan'anaviy yondashuv	518
D.Q.Oxunova, S.Sh.Hakimova	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy bilimlarni kognitiv idrok etish kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy texnologiya va metodlari	524
D.K.Rafikova	
O'quvchilarni kasbga yo'naltrishning pedagogik zaruriyati	528
S.H.Mamajonov	
Amir Temur mohir strategik	533
D.M.Xolikova	
Talabalarda innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	536
O.S.Usmonova	
1-sinf o'quvchilarini mnemotexnika yordamida chiroyli yozishga o'rgatish	544

УО'К: 7.012+37.03.

**OLIY TA'LIM TIZIMIDA BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARINING KASBIY
KOMPETENTSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI**

**ЗНАЧЕНИЕ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ
УЧИТЕЛЕЙ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОГО ИСКУССТВА В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**THE IMPORTANCE OF DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF
FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM**

Madaminov Nodirjon Mamirjonovich

Farg'onan davlat universiteti Tasviriy san'at kafedrasini o'qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu maqolada ta'lim tizimini isloq qilish, zamonaqiy yo'nalishlar ko'lamani kengaytirish, kadrlar sifatini yaxshilashga qartigan fikrlar tahlili keltilib o'tilgan. Bu jarayonda o'quv fan dasturlarni mavzularini zamonaqiy talabalarga ko'ra boyitish globallashuv jarayonida sun'ly intellekt tushunchasining kiritib undan foydalanishda jarayondan qolib ketmaslik taklaflarini bildirilgan.

Аннотация

В данной статье представлен анализ мнений, направленных на реформирование системы образования, расширение охвата современными направлениями, повышение качества кадров. В процессе обогащения учебной предметной программы предметами по современным учебным дисциплинам современные студенты предлагают не отставать от процесса внедрения понятия искусственного интеллекта и его использования в процессе глобализации.

Abstract

This article presents an analysis of opinions aimed at reforming the education system, expanding coverage of modern trends, and improving the quality of personnel. In the process of enriching the curriculum with subjects in modern academic disciplines, modern students suggest keeping up with the process of introducing the concept of artificial intelligence and its use in the process of globalization.

Kalit sozlar: tendensiya, refleks, integratsiya, kadr, ta'l'm.

Ключевые слова: тенденция, рефлекс, интеграция, персонал, образование.

Key words: trend, reflex, integration, staff, education.

KIRISH

Oliy ta'l'm tizimida tasviriy san'at yo'nalishi talabalarini o'qitishning zamonaqiy tendensiyalarga inetgrallashtirish zarurati, oliy ta'l'm muassallarida kichik bo'shlqlar mavjud ekanligini ko'rasatmoqda. Ta'l'm tizimidagi islohotlar bilan bir qatorda xususiy sektorlari faolashgani bu bo'shlqnı mavjud ekanligini bizga yaqqol ko'rsatib turibti. Bu bo'shiqlarning mavjudligi shundaki sifatli ta'l'm, iqtidorli talabalarni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etibgina qolmay, o'z o'mida yangi ilmiy izlanishlarda g'oyalalar banki ro'yxatini kengaytiradi. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilari yoki mutaxassis yo'nalishi kadrlarini kasbiy, badiiy grafik ko'nikmalarini rivojalanirib olishlari va uni o'z faoliyatlarida qo'llashlarida AKT ni cho'qur o'zlashtirish bilan amalga oshiriladi. Davlat rahbarining axborot texnologiyalarini rivojlanitish maqsadida farmon va qarorlarida ko'zda tutilgan rejasining e'tiborli jihatni ham uning ijrosini to'liq ta'minlash bilan qo'llab quvvatlanadi. Xususiy sektorlarda zamonaqiy ta'l'm tarkibining asosiy o'zagini yangi texnologiyalar bilan boyitilgan kompyuter qurilmalari, zamonaqiy algoritmik qurilmalar va albatta dars mashg'ulotlarini olib boruvchi kadrlar tashkil qilgani yoshlami xususiy sektorga bo'lgan e'tiborini tortmoqda. Inson tafakkurining o'zgarmas qonuniyatlaridan biri bu yangiliklarga intilib yashashida bo'lib, talabalarni zamonaqiy texnologiyalardan foydalanib ijod qilish reflekslari ularning ijodiy faoliyatida ko'rinish turibti. Dars mashug'lolalarini o'quv bo'limi tomonidan ta'l'm standartlari, norma va qoidalariiga ko'ra tashkil etilishi ham o'ziga xos yondoshish kerakligia zarurati bor. Bu o'rinda Ovrupa oliygochlari

dars mashg'ulotlarining tashkillanishi ham yangi prinsplar asosida yo'lga qo'yilganligi e'tiborlidir. Misol keltirib o'tadigan bo'lsak Buyuk Britaniyaning **De Montfort University** oliygohi 100 ta turli dasturlar asosida bakalavriyat mutaxassis kadrlarlarni yetishtirib beradi. O'zining ixchamlashtirilgan va mustaqil, amaliy-ijodiy mashug'otlar bilan boyitilgan dasturlarda talabalar mashg'ulotlarni o'zlashtirishda doimiy qiziqish kayfiyatini bir xilda saqlaydigan psixologik qarashlar bilan fan dasturlari tuzib chiqilgan. Ta'lim tizimiga joriy etilgan kredit modul tizimini tarkibiy talablaridan biri talabaning professor-o'qituvchini tanlovi asosida dars mashg'ulotiga qo'yilishi ham bugungi kunda qator ta'lim muassalari orasida sog'lom raqobatni vujudga keltirib sifatli kadrlar qamrovini kengayishiga sabab bo'ladi. Hozirda mayjud bo'lgan va bu yo'nalishlarning tashkil topganidan beri isloh etilmagan yo'nalishlarni isloh qilish bilan zamonaviy darajaga ko'tarish kerak. Oliy ta'lim tizimida akademik mustaqillikning berilishi ham, har bir oliy ta'lim muassasi mayjud o'quv jarayoni arxitekturasini isloh etib, zamonaviy, sifatli ta'lim dargohiga o'zgartirishi mumkin bo'lgan imkoniyati mavjud.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining **PF-5847**-son farmonida oliy ta'lim muassalarining xalqaro e'tirof etilagan oliy ta'lim muassalari qatoriga kiritish maslahasi aniq vazifa sifatida yuklatilgan. Farmon ijrosi bosqichma-bosqich oliy ta'lim muassalarida amalga oshirib borilmoqda. Jumladan professor-o'qituvchilarini pedagogik qarashlarini rivojlantirish asosiy me'zonga aylanganini ilmiy faoliyatiga bo'lan talabining zaruratidan ko'rish mumkin. Ko'plab farmon va qarorlar ijrosini ta'minlash maqsadida mutaxassis kadrlar izlanish va islohotlarni amalga oshirib bormoqda.

M.B.Guzairov, M.M.Gayanova, V.A.Kozerevalarining "Сравнительный анализ образовательных программ в области информатики в университетах США и России" nomli maqolasida quydagicha tahliliy solishtirib o'tgan.

AQSh da oliy ta'lim tizimini boshqaruva vakolati davlat boshqaruvida emas balki shtatlarning o'ziga mustaqil tarzda berilagan. Oliy ta'lim tizimini boshqaruvida yagona davlat tizimini hech qanday bog'liqlik yo'q. Ta'lim tizimini nazorat qilish shtatlarining o'ziga yuklatilagan. Shuning uchun ham avtonom va mustaqil tarzdagi ta'lim sifati yuqori darajada. Ta'lim sifatini kafolatlash uchun akredetatsiya faoliyat olib boradi.

M.Urazova o'zining "Бўлажак қасбий таълим педагогини лойиҳалаш фаолиятига тайёрлаш технологиясини тақомиллаштириш" ilmiy ishi doirasida quydagicha tahli va o'rganishlar olib borganligi ham fikrimiz isboti sifatida ko'riladi.

Pedagogik kadrlarning yuksak professionalizmi ko'p jihatdan oliy ta'lim muassasalarida shakllantirilgan salohiyat, uning ta'limiy ehtiёjlarini qondirish va kasbiy tayèrgarlik darajasiga bog'liq. Shu nuqtai nazardan «butun ta'lim tizimimizni tubdan qayta ko'rib chiqish, professional bilimlarni egallash uchun imkoniyatlarni kengaytirish, yangi sharoitlarda, yangi zamonaviy texnologiyalarda ishlashga qodir mutaxassislarni tayèrlashga yo'nalghanlikni kuchaytirish» 2 zarurati yuzaga keldi. Shunga ko'ra, oliy ta'lim tizimini aniq, ilmiy asoslangan, alohida texnologik loyihalardan tuziladigan, algoritmik, ma'lum natijani kafolatlaydigan, qo'yilgan maqsadlarga diagnostik yo'naltirilgan ta'limiy jaraenlar bilan takomillashtirishni texnologiyalashtirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Shu munosabat bilan «kasb ta'lim tizimi uchun oliy malakali ilmiy-pedagog kadrlarni hamda ilg'or pedagogik texnologiyalar sohasida ilmiy kadrlarni ustuvor ravishda tayèrlash» 3 muammosi o'z yechimini kutmoqda.

Pedagogik loyihalashtirish va bo'lajak pedagoglarni loyihalash faoliyatiga tayèrlash texnologiyalarini takomillashtirishga oid tadqiqotlar Princeton university (AQSh), Association for Educational Communications and Technology – AECT (AQSh), Belfield pedagogical university (Germaniya), National Advice on pedagogical technology (Angliya), Centre of increasing to pedagogical qualification on base Manchesters university (Angliya); Ta'lim Akademiyasi (Rossiya), Pedagogik texnologiyalar har xil (Rossiya), "Ta'lim texnologiyalari navigatori" Axborot-metodik markazi (Rossiya) kabi tan olingan ilmiy markaz va oliy ta'lim muassasalarida olib borilmoqda.

D.O.Ximmataliyevning "Касбий фаолиятга тайёргарликни диагностика килишда педагогик ва техник билимлар интеграцияси" ilmiy ishida ko'zda tutilgan maqsada va strtegik munosabatda ham ta'lim sifatini va qamrovinni kengaytirish masalalari yoritilagan.

Jahon miqësida zamonaviy ta'lim muhiti ulkan makrotizimdan iborat bo'lib, o'zining miqdoriy va sifatiy holatlari bo'yicha bir-biridan farq qiluvchi virtual va real pedagogik tizimlar integratsiyasini aks ettiradi. Xususan, Yevropa ittifoqi va YuNYeSKO tashkilotlari tomonidan qabul qilingan Sarbon

PEDAGOGIKA

deklaratsiyasi (Sorbonne Declaration) hamda kasbiy malakalar to'g'risidagi Lissabon Konvensiyasi (Convention on the Recognition of Qualification concerning Higher Education in the European Region) olyi ta'limdi integratsion jaraenlarning jadal rivojlanishiga katta hissa qo'shdi. Mutaxassisliklarning malaka talablari va ta'lim integratsiyasi qamrov doiralarini kengaytirish maqsadida universal ta'lim konsepsiyalariga asoslangan fundamental pedagogik-kasbiy megatuzilmalar yaratish va ta'lim oluvchilarning kasbiy kompetensiyaning shakllanganlik darajalarini tadqiq etish dolzarbigicha qolmoqda. Xalqaro tajribalarga ko'ra tabiiy, texnik va ijtimoiy fanlar bilan ishlab chiqarish tuzilmalarining uzviy aloqadorligini chuqurlashtirish ta'lim samaradorligiga ijobji ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, kasb ta'limi nazariyasi va amalieti tendensiyasini yanada rivojlantirishda innovatsion kasbiy salohiyat elementlarining uyg'unligi va uzviyligini ta'minlash asosida ta'limga integrativ tashkiliy funksiyasini yanada kengaytirish, ta'lim shakllari va metodlarini modernizatsiyalash, shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarni shakllantirish kabi integratsion jaraenlar muhim o'rinni tutadi. Bu esa pedagogik va texnik bilimlar integratsiyasi asosida bo'lajak kasb ta'limi o'qituvchilarini kasbiy faoliyatga tayेrlash natijalarini pedagogik diagnostik usullar bilan tekshirish va aniqlangan muammolar bo'yicha tegishli metodik tavsiyalarni ishlab chiqish va ta'lim integratsiyasining didaktik imkoniyatlarini kengaytirishni taqozo etmoqda.

NATIJA VA MUHOKAMA

Olib borilayotgan ilmiy ishlar va ta'lim sifatini yaxshilash maqsadidagi kenga ko'lamli islohotlar fikrimizni isbotini ko'rsatib turibti. Yuqorida o'rganishlar natijasini amada tadbiq etish, uning ijrosini ta'minlash zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislar hamda texnologik jarayolarda faol kadrlarni etishtirish, pedagogika nuqtai nazari bilan ko'nikmalarni hosil qilinsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Olyi ta'lim tizimida zamonaviy o'quv dasturlarni ishlab chiqib joriy qilish, Dasturlarni zamon talabidan kelib chiqib yo'lga qo'yish, bo'lajak mutaxassislarining shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarini shakllantirish bosqichlarini klassifikatsiyalash asosida nazari, amaliy, ilmiy-tadqiqot tayेrlov yo'nalishlari bo'yicha mobillik, reflektivlik, integrativlik kabi kompetensiyalarni rivojlantirish mexanizmi takomillashtirish kerak. Kompetensiaviy talablarning parametrлari va sifat ko'rsatkichlari majmui bo'yicha pedagogik va texnik bilimlar integratsiyasini chuqurlashtirish hamda o'quv-uslubiy ta'minotini optimallashtirish asosida umumkasbiy va ixtisoslik fanlarini o'qitish metodikasi takomillashtirishni amalga oshirish muhimdir.

XULOSA

Olyi ta'lim tizimini rivojlantirishning zamonaviy yondoshuv asosida AKT dan foydalanish imkoniyatlarni va sun'iy intellekt imkoniyatlarni o'quv fan dasturlaridagi mavzularni integrallashtirish bevosita ta'lim sifatini oshirishda asosiy e'tibor qaratiladigan jihatlardan biri. Xulosa qilib aytganda ta'lim tizimini jamiyatning talabiga ko'ra turli sohalarda xizmat ko'rsatishlarida xaridorgir kadrlar tayyorlashni ta'minlash zarurdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

- Химматалиев Д.О. Касбий фаолиятта тайёргарликни диагностика қилишда педагогик ва техник билимлар интеграцияси: Пед.фанл.бўйича докт. (ДСс) дисс. автореф. – Т.: 2018. – 70 б.13.00.05 – Касб-хунар таълими назарияси ва методикаси.
- Уразова М.Б. Булажак касбий таълим педагогини лойихалаш фаолиятига тайёrlаш технологиясини takomillaشتiriш. Пед. фан.док...дисс. автореф.- Т.: 2015. 21 б
- Mamirjonovich, M. N. (2023). SCIENTIFIC THEORETICAL BASIS OF IMPROVING COMPUTER GRAPHICS COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS. JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE, 2(12), 106-109.
- Mamirjonovich, M. N. (2023). Technology for Improving Computer Graphics Competencies of Future Teachers. American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769), 1(10), 307-309.
- Soxibov, R. (2023). COMPOSITION AND ITS APPLICATION IN PAINTING. Science and innovation, 2(C5), 108-113.